

Scandinavië tijdens de winter met kinderen – openbaar vervoer

Verslag van een winterreis (kerstverlof 2006-2007) – Noorwegen, Zweden en Finland met 2 kinderen (11 en 13 jaar) met het openbaar vervoer.

Vorbereiding

We spendeerden reeds vele zomerreizen in Scandinavië, en mijmerden minstens evenveel keer over hoe het daar in de winter zou zijn. We maakten de middernachtzon mee, en vroegen ons af hoe de donkere winter zou zijn. Onze kinderen zijn nu wat ouder en wat weerbestediger, en uiteindelijk raapten we onze moed (en ons geld) samen en begonnen aan de voorbereiding van een winterreis.

De vragen van onze kinderen waren deze keer minimaal: sneeuw, sneeuw en sneeuw en niet te lang weg zodat er toch nog wat kerstverlof thuis overbleef.

De ‘klassieke’ georganiseerde trip waarbij je per vliegtuig naar je bestemming gebracht wordt en ter plaatse aan allerlei activiteiten kan deelnemen sprak ons niet echt aan, we zijn graag ‘onderweg’ en wilden liefst ‘te land’ van Z naar N reizen.

Eigen auto dan maar? Ook afgeschoten, de periode was te kort om zelf te rijden, en hoe je auto voor te bereiden op de extreme kou? (We vonden verslagen op internet van reizigers die met de eigen auto in de winter tot Noordkaap reden, allen vonden dit een wonderlijke ervaring. Na onze eigen reis zouden we hier toch nog eens over nadenken: de wegen die wij zagen lagen er soms echt spiegelglad bij).

Volgende optie: de rugzak en het openbaar vervoer. Met het Scanrail-ticket kan je gedurende een aantal dagen onbeperkt sporen in Scandinavië, dat was al een goede start. Aangevuld met busritten en twee vluchten (Brussel-Oslo en Helsinki-Brussel) slaagden we erin een reisplan op te stellen waarbij we op 11 dagen Noorwegen, Zweden en Finland doorkruisten en in elk van de drie landen een ‘vast’ verblijf van 2 of 3 dagen planden. Deze formule viel ons heel goed mee. De onvermijdelijk lange en soms saaie treinritten waren voor onze kinderen geen probleem: boeken (OK, dood gewicht in de rugzak, maar wel het ideale tijdverdrijf voor lezers - wij zeulden zowat 5 kg lectuur mee), MP3-spelers en een UNO-kaartspel bleken te volstaan. Thuis zou niemand er nog maar aan denken UNO te spelen ('saaï', inderdaad), op reis wordt dit een dagelijkse routine in een fel bevochten tornooi.

We kozen deze verblijfplaatsen omwille van de bereikbaarheid met het openbaar vervoer, de beschikbaarheid van goedkoop logies en de winteractiviteiten. We kwamen uit bij 2 kleinschalige wintersportplaatsen: Geilo in Noorwegen en Iso-Syöte in Finland, en het stadje Kiruna in N-Zweden.

Eens we deze bestemmingen gekozen hadden ging het opstellen van het reisplan vrij vlot, treinen en bussen bleken vrij goed bij elkaar aan te sluiten, lange wachttijden en onmogelijke vertrek- of aankomsturen konden we vermijden. Het opzoeken van de planning van de treinen verliep vlot (op de website van Scanrail – www.scanrail.com – kan je onder ‘trains’ links naar alle treinmaatschappijen in Scandinavië vinden), voor de bussen was het soms langer zoeken. Vooral ‘gat’ tussen Lulea (Zweden) en Kemi (Finland) – hier loopt geen spoorweg – bleek moeilijk te dicht. Uiteindelijk bezorgde de toeristische dienst van Haparanda ons de juiste informatie. Zij brachten ons ook op het spoor van de jeugdherberg in Haparanda, waarover je op internet bitter weinig info kan vinden. Ook de toeristische diensten van Iso-Syöte en Kiruna hielpen ons eens eind op weg.

Bij het zoeken naar info op internet bleek de taal soms een serieuze hinderpaal. Vele lokale websites zijn maar gedeeltelijk of niet vertaald in Engels of Duits. Ook het mailverkeer stakte soms bij het wederzijds gebrek aan kennis van de taal. Een telefoontje bracht dan uitkomst, met Engels en Duits geraak je een eind ver.

De kostprijs van onze overnachtingen was naar Scandinavische normen vrij laag. Jeugdherbergen en hutjes op campings (die verbazend genoeg ook tijdens de winter openblijven) bleken de goedkoopste optie. De camping 'hutten' zijn in feite mini-vakantiewoningen, met steeds 4 stapelbedden, een kookhoekje, toilet en douche. Voor bij wie bij de term 'hut' spontaan van de kou begint te rillen: het was er steeds comfortabel warm, de elektrische verwarming blijft gewoon de ganse winter opstaan om niet alles te laten kapotvriezen.

In het Finse Iso-Syöte huurden we een appartement in een blokhut. Dit bleek gewoon een halve blokhut te zijn.

We kozen ervoor om niet ter plaatse nog op zoek te moeten gaan naar logies en vooraf alles vast te leggen. Gezien de uitgestrektheid van de dorpen en het feit dat in de winter veel logies dicht zijn bleek dit een verstandige keuze te zijn, tenzij je in een duur hotel wil gedumpt worden...

We moesten wel steeds een eindje stappen van de treinhalte naar ons logies (3 tot 5 km), maar dat was na een dag stilzitten op trein of bus steeds een aangename avondwandeling.

Afkortingen munteenheden:

- NOK = Noorse Kroon, 1 NOK = 0.124 Euro
- SEK = Zweedse Kroon, 1 SEK = 0.107 Euro
-

Alle prijzen steeds voor ons vier tenzij anders vermeld.

Transport

Heenreis: vlucht Brussel – Oslo met SN Brussel

Besteld via Airstop (www.airstop.be). Prijs: 365.76 Euro.

Airstop heeft een handige zoekmachine waarbij je alle beschikbare vluchten kan vergelijken.

Hier krijg je ook de ‘all-in’ prijs en moet je niet zelf puzzelen om van een lage aangegeven prijs je totaalprijs te berekenen (kampioen hierin is Ryanair, wiens lage ‘afficheprijs’ met alle toeslagen erbij op hetzelfde niveau komt als de andere low-cost operatoren).

Gouden regel: hoe vroeger je boekt, hoe lager de prijs.

Reisroute in Scandinavië: in grote lijnen:

Oslo luchthaven – Oslo Centraal station (trein,

Flytoget <http://www.flytoget.no/default.aspx?id=105>).

Oslo – Geilo (trein) – verblijf in Geilo

Geilo – Oslo (trein)

Oslo – Trondheim (nachttrain)

Trondheim – Fauske (trein)

Fauske – Narvik (bus)

Narvik – Kiruna (trein, Connex) – verblijf in Kiruna

Kiruna – Luleå (trein)

Luleå – Haparanda (bus)

Haparanda – Tornio (te voet)

Haparanda – Tornio – Kemi (bus)

Kemi – Oulu (trein)

Oulu – Iso-Syöte (bus) – verblijf in Iso-Syöte

Iso-Syöte – Oulu (bus)

Oulu – Helsinki (trein)

Helsinki – luchthaven Helsinki (bus)

Scanrail pas

We bestelden via Bureau Scandinavië in Brussel een Scanrail Flexipas voor 8 dagen (= 8 zelf te kiezen dagen op een periode van ca. 2 maand dagen onbepaald met de trein reizen) en reserveerden via hen ook een nachttrain en gereserveerde zitplaatsen op een aantal cruciale lange treinreizen. De lijn Oslo-Bergen was heel druk, en hiervoor hadden we natuurlijk niet gereserveerd. We hadden nog geluk en moesten enkel bij enkele korte ritten rechtstaan. Ook de lijn Oulu-Helsinki is druk, hiervoor hadden we wel gereserveerd.

Alles werd geregeld via mail, betaling met overschrijving, alles werd per post opgestuurd. Vlotte service, fijne contacten, kortom: dik in orde.

Alle info en prijzen over Scanrail: www.scanrail.com. Wel eens vergelijken met Interrail-ticket (www.interrail.com). 10-dagen Scanrailticket kost evenveel als Interrail. Scanrail is ook geldig op een aantal buslijnen (b.v. tussen Lulea en Kemi, waar geen spoor ligt), je krijgt soms ook korting, dus steeds vermelden dat je met Scanrail reist.

Bussen

Vooraf zochten we voor alle busverbindingen vertrek- en aankomsttijd op.

Dit bleek moeilijker dan gedacht: de informatie is sterk versnipperd, er is niet 1 grote busmaatschappij per land maar vele kleinere maatschappijen, die elk een aantal lijnen beheren.

Allen hebben wel een website (gemakkelijkst te vinden op Google door invoeren ‘Bus A to B’, A = vertrekplaats, B = aankomst), die echter dikwijls maar gedeeltelijk in het Engels vertaald is. De tijdstabellen zijn dikwijls in de originele taal, zodat het soms onduidelijk is of een bus op een bepaalde dag rijdt of niet. Als we niet zeker waren mailden we om een bevestiging.

Een ander probleem is dat de tijdtabellen voor het eindejaar vaak pas begin december ter beschikking kwamen, zo lang konden we natuurlijk niet wachten om alles in te plannen, gelukkig veranderde en niets essentieel ten opzichte van de vorige tabellen.

In totaal maakten we:

- 16 treinreizen (47 uur)
- 6 busreizen (13 uur) – trein en bus samen ca. 4500 km
- 2 vluchten
- 2 taxiriten

Behalve de taxi's was alles vooraf via internet opgezocht, en alles bleek nog te kloppen ook: we konden ons vooraf gepland reisschema 100 % volgen.

Dit bewijst dat:

- de info op internet accuraat is
- Scandinaviërs stipt en nauwgezet zijn, de grootste vertraging die we hadden was ongeveer 10 minuten op een busrit in zeer winterse omstandigheden.
- het openbaar vervoer zeer goed op elkaar afgestemd is, we hadden nooit echt lange wachttijden tussen treinen of tussen trein en bus (geldt alleen voor hoofdlijnen, we bekeken bij de reisvoorbereiding ook de mogelijkheid om met de bus tot Noordkaap te reizen, dan zou het wel puzzelen geweest zijn en zouden er lange wachttijden tussen de bussen geweest zijn).

Enkele links:

- lange-afstandsbussen in Norrbotten, Zweden: http://www.ltnbd.se/index_eng.html
- lange-afstandsbussen in Noorwegen: <http://www.norway.no/wsp/nbe/frontend.cgi?session=xodgruf462nebn45lqbg6hdmw96ht8&func=frontend.show&template=main&language=UK>
- lange-afstandsbussen in Finland: <http://www.expressbus.com/>
- buslinks in Europa: <http://www.budgettravel.com/eurobus.htm>
- bereikbaarheid Iso-Syöte (Finland): <http://www.isosyote.fi/?deptid=13135>
- http://www.koskilinjat.fi/in_english/timetables/index.html : bussen in omgeving Oulu (Finland)
- <http://www.oulu.fi/pohti/travel.html> : transportlinks in (N-)Finland
- <http://www.expressbus.com/> : bussen in Finland
- <http://www.ltnbd.se/tidtabeller/tidtabeller.html> : tijdstabellen bussen in Finland
- <http://www.busstation.net/busstneus.htm> : massa links voor bussen in Scandinavië

Terugreis: vlucht Helsinki – Brussel met Blue 1 (Finse lowcost maatschappij, 1 vlucht per week naar Brussel, geboekt via hun zeer gebruiksvriendelijke website <http://www.blue1.com/>, 414 Euro enkele vlucht – inclusief annulatieverzekering). Ook hier zijn echte koopjes te doen als je heel vroeg boekt.

Chronologisch verslag

Datum	Van	uur	Naar	uur	Vervoer	Overige
26/12/06 di	Gent SP	6:20	Zaventem	7:10	trein	Rechtstreekse trein
	Zaventem	9:15	Oslo	11:15	vliegtuig	min 45' voor vertrek inchecken, max 2 bagage/persoon, vertrekhal op niveau
	Oslo (lucht)	11:50	Oslo (S)	12:20	trein	Airport express (Flytoget) elke 10' Flytoget: 160 NOK, ritduur ca. 20
	Oslo	12:27	Geilo	16:27	trein	
						overnachten Geilo (Oen Turistsenter), elektrische verwarming, ontbijt 300 N
27/12/06 wo	Geilo	11:45	Myrdal	12:53	trein	
	Myrdal	13:00	Flam	13:50	trein	Flambahne naar Flam, 30 % kortin Scanrail
	Flam	14:50	Myrdal	15:40	trein	
	Myrdal	15:55	Voss	16:38	trein	
	Voss	17:11	Geilo	18:56	trein	laatste trein Voss - Geilo !
						overnachten Geilo (Oen Turistsenter),
28/12/06 do	Geilo	11:45	Finse	12:25	trein	
	Finse	18:19	Oslo	22:32	trein	
	Oslo	23:05	Trondheim	7:00	trein	slapen op trein, gereserveerd
29/12/06 vr	Trondheim	7:40	Fauske	16:35	trein	trein is gereserveerd
						overnachten Fauske Camping (aan E km ten Z van Fauske, rechterzijde v/d
30/12/06 za	Fauske	9:30	Narvik	14:20	bus	vertrek 9u30 Fauske station - bus sta vanaf 9u05 - tickets op bus kopen
	Narvik	15:45	Kiruna	18:40	trein	Connex
			verblijf in Kiruna			overnachten Kiruna, Ripan Campsit Campingvägen 5
31/12/06						tocht sneeuwscooter, start 9.00 u o camping (ingang) Topofflapland, N
01/01/07 ma	Kiruna	14:07	Lulea	18:09	trein	
	Lulea	18:30	Happaranda	20:45	bus	
						overnachten Haparanda Youth Host Strandgatan 26
02/01/07 di	Haparanda Buss station	9:30	Tornio Buss station	9:45	bus	of 20 min wandelen
	Tornio Buss station	10:05	Kemi	10:30	bus	Tornio 5 min stappen van busstation r treinstation
	Kemi	11:16	Oulu	12:15	trein	Trein naar Lisalmi (trein 978)
	Oulo	14:40	Iso-Syöte	17:00	bus	bus vertrekt aan treinstation
						overnachten Iso-Syöte
03/01/07	Woensdag	verblijf in iso-syöte				overnachten Iso-Syöte
04/01/07	Donderdag	verblijf in iso-syöte				
05/01/07 vr	Iso-Syöte	6:45	Oulu	9:20	bus	
	Oulu	10:06	Helsinki	16:52	trein	
	Helsinki	20:05	Brussel	21:45	vliegtuig	

Info logies: zie logiesfiches

Dag 1 : dinsdag 26 december 2006

De vlucht Brussel-Oslo verloopt voorbeeldig, we komen stipt op tijd aan en nemen de trein naar het Centraal Station van Oslo (Oslo Sentral, we nemen de snellere en frequenter rijdende 'Flytoget'-trein - <http://www.flytoget.no/default.aspx?id=105> – valt niet onder het Scanrail ticket. Rit van 25 km, duurt ca. 20 minuten, volwassenen 170 NOK, kinderen gratis). Op die manier halen we nog net de trein van 12u27 naar Bergen. In Zuid-Noorwegen ligt er een microscopisch dun laagje sneeuw, het is er rond het nulpunt, “warm” dus naar Scandinavische normen.

We sporen tot Geilo, een wintersportplaats aan de voet van het hoogplateau waarop het mooiste deel van de spoorlijn ligt. Treinreis Oslo-Geilo is vrij saai: doorheen vlak landbouwgebied. Het is nagenoeg donker als we om 16u30 aankomen.

Zeer koud en winderig, vrij weinig sneeuw, hard bevroren, spiegelgladde wegen en voetpaden. Men strooit hier geen zout maar steentjes of zand als antislip, blijkt vrij efficiënt te zijn. We wandelen/glijden naar de COOP om aankopen te doen, en eten daarna in Pepe's Pizzeria (2 x pizza Marguertia, 1 x Fajitas, 1 x lasagne + 4 drankjes, 582 NOK, lekker).

Daarna moeten we nog 3 kilometer stappen naar ons logies in het Øen Turistsenter (<http://www.oenturist.no/>), een 4-persoonskabine op het terrein van de camping met eigen toilet en douche. Prijs per nacht: 800 NOK. Extra voor ontbijt: 300 NOK/persoon, vrij duur dus, we maakten dn ook ons eigen ontbijt.

Er is ook een jeugdherberg, die is echter in de winter dicht.

We wandelen in het donker nog wat in de sneeuw op de camping.

Dag 2 : woensdag 27 december 2006

Frisse morgen, heldere hemel, om 9 uur is het licht, de zon zit nog achter de bergen. We wandelen terug naar Geilo en stappen naar het skicentrum. Niet veel te zien.

Om 11u45 nemen we de trein richting Bergen. Overvolle trein, vol (bleitende) kinderen. We staan gedurende de ganse rit recht.

Even voorbij Geilo wordt de treinrit schitterend: er loopt geen weg meer langs het spoor, dat over een besneeuwd, verlaten, ijzig plateau voert, vol witte bergen en bevroren meren. Het hoogste punt, Finse, heeft echte Noordpoolallures, er woedt een felle wind vol stuifsnieuw.

We stappen af in Myrdal, waar we enkel een koud verlaten station vinden. Daar nemen we de Flåmbana (<http://www.flaamsbana.no/eng/Index.html>), een kunstig aangelegde spoorweg die op 20 km meer dan 800 m daalt en ons naar Flåm aan de tip van de Aurlandjord brengt.

Prijs heen en terug (familieticket met korting voor Scanrail): 720 NOK.

Spoorweg op zich is inderdaad een kunstwerk, van de rit is enkel het hoogste stuk interessant, daarna een vrij saaie vallei, waar geen vlokje sneeuw lag. Flåm zelf bestaat enkel uit winkels en hotels, en is leeg en dood, geen mens te zien. Dit stukje toeristisch spoor is een dure grap en voegt in feite niets toe aan de spoorlijn Geilo-Myrdal, die zeker even knap is.

Terug in Myrdal nemen we opnieuw de trein richting Bergen, in het halfdonker rijden we opnieuw door een knap winterlandschap tot in Voss. In Voss rest ons een halfuurtje (net genoeg voor een frietje met worst in de grill naast het station, lekker en 35 NOK/persoon).

De trein Voss-Geilo is opnieuw overbevolkt, we hokken samen op de treeplanken. Rond 21 u zijn we weer in Geilo (-1 °C en bewolkt), rest ons nog een avondwandeling terug naar ons logies.

Dag 3 : donderdag 28 december 2006

Schitterende winterdag, blauwe hemel, volle zon vanaf 10u30, windstil.

We pakken onze rugzakken, wandelen naar Geilo centrum, doen nog wat inkopen en nemen opnieuw de trein van 11u45 richting Bergen. Ja, lap, weer een tjokvolle trein, we vinden nog een bankje in de restauratiewagen.

We genieten opnieuw van de treinreis en stappen uit in Finse.

We laten onze 2 grote rugzakken achter in een bagagekluis (zelfde schuurtje als de toiletten, zeer ruim bergvak, kost 3 x 10 NOK voor 24 u berging).

Finse ligt op 1222 m hoogte, dit hoogstgelegen station van Noord-Europa is enkel met de trein te bereiken. We hebben al onze kledij aangetrokken, want Finse heeft de reputatie bijzonder guur te zijn.

We waren hier reeds tijdens de zomer, het grote stuwmeer is nu volledig dichtgevroren en alles ligt onder een dikke sneeuwlaag. We steken het meer over en klimmen op de heuvelreeks die daarna volgt. In de winter is wandelen heel simpel: je hebt geen pad nodig, de sneeuw strijkt alles glad, je kan gewoon 'erop en erover'.

Alhoewel we geen echt doel hebben is de wandeling is gewoon schitterend, sublieme winterse uitzichten op de bergen in volle zon, temperatuur is $-7.2\text{ }^{\circ}\text{C}$, windstil, geen mens te zien

Rond 14u30 zakt de zon achter de bergen en valt de duisternis.

We vinden een geschikte sneeuwheiling en glijden met een plastic zak naar beneden.

Langs een lange sneeuwkam dalen we van de hellingrij af en wandelen weer naar Finse, dat trouwens uit niet meer bestaat dan een station, een hotel ('Finse 1222') en een reeks vakantiewoningen.

Het hotel is dicht, we hebben ons eigen eten mee en verorberen dit in de knusse en warme wachtzaal van het station. Het is inmiddels 16u30 en zo goed als donker, de zon achter de horizon en de maan werpen een blauwe gloed op de sneeuw. We wandelen nog een uurtje in de sneeuw, halen dan onze rugzakken en stappen op de trein van 18u19 richting Oslo.

Opnieuw een volle trein, deze keer hebben we geluk en vinden we 4 vrij zetels, en worden voor één keer niet verdreven door reizigers die een zitplaats gereserveerd hebben.

In Oslo Sentral checken we in op de nachttrein Oslo – Trondheim (je moet je aanmelden in de wagon waar het bordje 'check-in' voorstaat op de sleutel van je cabine te krijgen). Voor 2 slaapcabines van elk 2 personen betalen we 192 Euro, vooraf gereserveerd en betaald bij Bureau Scandinavia in Brussel. Vrij korte nacht gezien de trein pas om 23 u vertrekt in Oslo en om 7 u aankomt in Trondheim.

Dag 4 : vrijdag 29 december 2006

Een mistige en sombere reisdag, waarbij we in 17 uur en vele treinkilometers van Oslo naar Fauske sporen.

De nachttrein stopt om 7 u in eindstation Trondheim, een volgende trein wacht op ons. Het wordt licht rond half tien, niet veel te zien, een groen landschap in het Zuiden, meer sneeuw als we noordelijker komen. De duisternis start rond 14u, een uur later is het donker.

We komen 's avonds aan in Fauske, er ligt een flinke laag smeltende sneeuw van de vorige dag, er valt een miezerige regen. We eten in de cafetaria van het station, de koude schotel en de hamburgers zijn lekker, maar de gehaktballen hebben een verdacht elastische structuur...

Avondeten kost ons 547 NOK, drank inbegrepen.

Logies: 4-persoonskabine op het terrein van de camping van Fauske (ca. 5 km van het station, op de E6 ten Z van Fauske). Prijs per nacht: 750 NOK. Info: <http://home.online.no/~fausm/>

De eerste 3 km lopen over een verlicht wandelpad, het laatste stuk is onverlicht. We hoeven gelukkig niet op de E6 zelf te lopen, er ligt een wandelpad naast. Het blijft een beetje naargeestig, zeker wanneer we een stikdonkere brug moeten oversteken.

Op de camping is niemand aanwezig, we vinden wel een telefoonnummer, dat we met onze GSM bellen. Na enkele minuten komen twee vrouwen ons ontvangen, bijzonder vriendelijk, leiden ons naar een echt schitterend en lekker warm huisje.

Dag 5 : zaterdag 30 december 2006

We moeten vroeg de bus naar Narvik nemen in Fauske, en om toch nog een beetje slaap mee te pikken regelden we de vorige avond een taxi, die ons op de camping komt oppikken. We betalen 165 NOK voor de rit naar Fauske station.

Iets na negen uur nemen we de bus, stopt naast het station, kost ons 792 NOK voor vier (we krijgen 50% korting met onze Scanrail).

Het is koud, met een open heldere hemel. We vertrekken in het donker, in de schemering passeren we de eerste besneeuwde bergen. Het bustraject loopt door één van de mooiste gebieden van Noorwegen, vol bizar gevormde bergen, die met de sneeuw erop en in het blauwige licht nog mysterieuzer lijken. De zon komt niet meer boven de horizon, we zien enkel nog een rode gloed. Vanaf 13u begint de duisternis reeds te vallen. De Lofoten (eilandengroep voor de kust) komen in zicht, een indrukwekkende reeks scherpe, besneeuwde pieken.

Even later rijden we op de ferry die ons over de Tysfjord brengt, een nieuw hoogtepunt van de reis. Het begint donker te worden, het is knisperend koud aan dek, maar wat een ongelooflijk landschap, met weer die vreemd gevormde bergen.

Op de Tysfjord kan je in de winter ook orca's gaan bekijken (zie: <http://www.tysfjord-turistsenter.no/safari/english/>, duur).

Spoedig daarna duikt Narvik in het donker op, aan de andere kant van de fjord.

In Narvik stopt de bus aan een winkelcentrum, we moeten naar het station om de trein naar Kiruna (Zweden) te nemen. Om de weg van het busstation te vinden: naar hoogste verdieping winkelcentrum gaan, daar uitgang nemen, buiten rechtsaf, tot aan voet brug, daar oversteken en hoofdweg naar links nemen. Volgen tot voorbij groot winkelgebouw, dan bocht naar rechts volgen, station ligt beneden. Het is een klein gebouwtje, er vertrekken trouwens maar twee treinen per dag. De trein naar Kiruna vertrekt in het donker om 15u45, op de wagons staat aangegeven wat de bestemming is (Kiruna: trein met eindbestemming Lulea). Op de trein maken we kennis met een Australiër, die de zomer en de 'bushfires' ontvlucht is naar het koude Scandinavië.

We komen aan in Kiruna om 18u40. Veel sneeuw, vrij koud (-5°C). We wandelen naar de Ripan-camping, ca. 3 km, bergop. Logies: : 4-persoonskabine op het terrein van Ripan (<http://www.ripan.se/>). Camping, hutten, restaurant (waar we lekker eten, 600 SEK voor vier, originele gerechten en kindermenu's).

Dag 6 : zondag 31 december 2006

We hebben een sneeuwscootertocht gepland, gereserveerd via mail bij Topoflappland, een kleine lokale reisorganisator (<http://www.topoflappland.se/>, mail nilssarri@topoflappland.se). Nils komt om 8 uur op onze deur kloppen om te zeggen dat hij een half uurtje later zal zijn dan de afgesproken 9 uur. We rijden in zijn busje eerst ca. 65 km naar Nikkaluokta, samen met een Nederlands koppel. Onderweg zien we reeds verschillende elanden, drie draven een tijdje voor de auto uit.

In Nikkaluokta (een tiental huizen echt in het midden van nergens) krijgen we in het huis van Nils onze sneeuwscooter-tenu aangemeten: warme overall, laarzen, handschoenen, muts, oorbeschermers, bril. Je hoeft dus zeker geen speciale kledij mee te brengen. We moeten allen even proefrijden met de scooter. Daarna vertrekken we, onze dochter Laura zit bij Nils achterop. Na een tijdje laveren doorheen een bos komen we op een gigantisch bevroren meer en duikt de indrukwekkende bergketen van de Kebnekaise op, met 2111 m de hoogste berg van Zweden. In Kiruna sneeuwde het, hier is de lucht betrokken, maar is de zichtbaarheid behoorlijk, alleen de hoogste toppen van de bergen steken in de wolken.

Op het meer kunnen we even de scooter testen, ik laat mij even afzakken en geef wat gas bij. Het ding trekt op als een raket, en in geen tijd bollen we 80 km/u.

Sneeuwscooteren is pure fun en gemakkelijk, voor wie het technisch gezien mocht interesseren: de doorsnee 'toeristen'scooter heeft een 4-takt van 125 cc, automatische versnellingen, verwarmde handvaten, en haalt op een vlakke en rechte weg een top van 175. Gas geven, remmen en sturen, dat is alles wat je moet kunnen.

We rijden een eindje verder en komen dan in het midden van nergens aan een hut, waar Olav (broer van Nils) reeds een drankje en een warme koek klaar heeft. Olav rijdt daarna met ons verder, na een kwartier gaan we ijsvissen op het meer. Met een elektrische boor worden in een wip 6 gaten in het 50 cm dikke ijs geboord, we gooien onze mini-hengeltjes uit, en lap, twee minuten later vangt onze zoon een flinke baars, die Olav graag meeneemt om te roken.

We vissen nog een half uur verder, niemand vangt nog iets.

We scooteren verder over gevarieerd terrein, bos, lange rechte snelle stukken op het meer, struikgewas. Onderweg zien we liefst 7 elanden, waarvan we er twee te voet zeer dicht kunnen naderen.

Terugrit naar de hut, Nils heeft reeds ons middagmaal klaargemaakt, lekkere vis van de barbecue met Laps brood. We worden nog onderworpen aan een ‘natuurkwis’, met een aandenken voor de winnaars, en ook voor de ‘losers’. Beide broers zijn perfecte gastheren en echte praatvaren en vertellen ons de geschiedenis van hun familie, grootvader blijkt Nikkaluokta gesticht te hebben, hij was de eerste gids in dit berggebied.

In het donker rijden we nog 20 minuten terug naar Nikkaluokta, de koplampen schijnen op de sneeuw. WE zijn in totaal ca. 5 uur weggeweest, zeer boeiend en amusant, in een indrukwekkend landschap. We krijgen nog elke en ‘survival stick’ als aandenken, en Nils brengt ons terug tot aan de deur van onze hut. Prijs: in totaal 2800 NOK (1400 per volwassenen, kinderen gratis). OK, vrij duur, maar dit was zondermeer top.

Terug in Kiruna zoeken we nog een restaurant dat open is op Oudejaarsavond, we lopen kriskras doro de sfeervolle straten en komen uit in ‘La Guna’, tegenover de ‘Sporthallen’. Supervriendelijke mensen, zeer snelle bediening, lekker eten, 632 SEK in totaal.

We wandelen terug naar Ripan, her en der wordt reeds vuurwerk afgestoken. We zijn doodop en vallen rond 23u30 in ons bed, maar om middernacht worden we weer wakker van het vuurwerk, dat in lange salvo’s op een tiental plaatsen afgevuurd wordt.

Dag 7 : maandag 1 januari 2007

De nacht was helder, wie wakker was keek of er geen noorderlicht te zien was, we hadden echter geen geluk.

In de voormiddag lummelen we wat rond in ons sober verblijf, onze kinderen waren op dat moment liever thuis geweest om in de nieuwjaarswensen te delen. We proberen op de camping nog een slee te huren, is niet meer beschikbaar.

We stappen voor ons middagmaal opnieuw naar ‘La Guna’, voor 3 pizza’s en een rundsschotel met drank betalen we 325 SEK.

’s Namiddags nemen we opnieuw de trein in Kiruna, en rijden tot Lulea (Zweden). In het busstation (ca. 10 minuten stappen van het treinstation, aangegeven met wegwijzer, schuin lopend voetpad volgen, busstation ligt aan rechterkant), waar we de bus nemen naar Haparanda, het Zweedse deel van de grensstad Haparanda-Tornio. Bus is gratis met onze Scanrail.

Logies: jeugdherberg van Haparanda ca. 15 minuten stappen van het busstation, kamer voor vier (500 SEK).

Van deze jeugdherberg vonden we weinig info op internet, de contacten kwamen tot stand via de zeer behulpzame toeristische dienst van Haparanda. (<http://www.haparandatornio.com/>).

Mail jeugdherberg: vandrarhemhaparanda@telia.com.

Heel rustig, weinig volk.

Dag 8 : dinsdag 2 januari 2007

Opstaan om 8u30, we wandelen in een half uurtje naar het busstation in Tornio. Haparanda (Zweden) en Haparanda (Finland) vormen in feite één stad, we merken zelfs niet dat we Finland binnenwandelen. Opgelet: in de winter is er een tijdsverschil tussen Zweden en Finland (Finland is 1 uur later!).

We hebben nog de tijd voor een lekkere kop koffie in de cafetaria naast het busstation.

We nemen de bus naar Kemi, dit is inbegrepen in onze Scanrail. Het treinstation van Kemi ligt op een boogscheut van het busstation, daar nemen we de trein naar Oulu. Het is vrij druk, we moeten een paar keer verschuiven omwille van gereserveerde plaatsen, maar vinden toch zitplaatsen.

In Oulu dumpen we drie rugzakken in een bagagekuis in het station (kost 1 x 2 Euro).

We kopen in het busstation eerst ons busticket naar Iso-Syöte – heen en terug 112.4 Euro voor 4 personen. Het busstation kan je vinden door de tunnel onder de sporen volledig door te lopen, op het einde rechts aanhouden, pleintje oversteken en binnengaan.

Daarna lopen we kriskras door Oulu, wisselen geld (geld wisselen in Scandinavië doe je goedkoopst in een Forex-kantoor. Locatie kantoren: in zowat alle grote steden, zie hun website

<http://www.forex.fi/>. In Oulu neemt een behulpzame maar naar alcohol walmende Fin ons mee naar de Forex . Zij rekenen geen kosten. In een bank betaal je een vrij stevige commissie - in Oulu vroeg men 8 Euro om Zweedse kronen in Euro's te wisselen) en doen wat inkopen in een KKK-warenhuis. Oulu is een verrassend levendige en aangename stad, we stappen door tot aan de moderne bibliotheek.

We wandelen terug naar het station, pikken onze bagage op en stappen op de bus naar Oulu. In het donker rijdt de chauffeur verontrustend snel op de gladde wegen. We beginnen sneeuwgewijs serieus zorgen te maken als we het miserabel dunne laagje naast de weg zien. Op enkele kilometer van Iso-Syöte verandert dit, en als we de heuvel oprijden waarboven ons verblijf ligt (hoogte 492 m, de meest zuidelijke 'fell' of heuvel van Finland) komen we in een echt winter-paradijs: pakken sneeuw, bomen die doorbuigen onder de sneeuwlast, ingesneeuwde hutten,...

We worden afgezet aan het Hotel Iso-Syöte op de top van de heuvel, waar we de sleutel van ons verblijf oppikken. We moeten nog 300 m stappen tot ons verblijf, het wordt nog even zoeken in het donker, alle straatnaambordjes hangen vol sneeuw. We staan in de kou ook nog 10 minuten te prullen aan het deurslot, dit blijkt later gewoon stevig te klemmen.

Avondeten/buffet in het hotel, 17 Euro/volwassene, 8.5 Euro/kind, heel lekker en veel keuze, inclusief soep, drank, dessert, koffie en thee.

Info Iso-Syöte: <http://www.isosyote.fi/?depid=13129> en

http://www.syote.net/default_eng.php?file=majoitusinfo_eng.php voor boeking accommodatie.

We wisselen heel wat mails uit met het boekingsbureau, heel vriendelijk en behulpzaam.

Dag 9 : woensdag 3 januari 2007

Ontbijtbuffet in Hotel ISO-Syöte, 8 Euro/volwassene, 4 Euro/kind, lekker, zeer veel keuze, inclusief eieren, worstjes,... kortom: een ontbijt waar je een tijdje mee voort kan. Je kan ontbijten tot 10 uur, hier geen verloren tijd gezien het dan toch maar licht begint te worden.

We wandelden de heuvel naar beneden tot in het dal (ca. 5 km).

Voor alles moet er een eerste keer zijn, daarom huurden we een langlaufuitrusting ("cross country ski", ski's, schoenen en stokken) aan het dalstation van de skipiste. Kostprijs 40 Euro voor vier (14 Euro per volwassene, 8 per kind), we konden hiermee 3 uur aan de slag.

Er was een lange vlakke strook nabij het skicentrum. Vol goede moed maar helaas zonder een greintje talent gingen we daar van start. Onze kinderen waren er vrij snel mee weg, maar mijn vrouw en ik bleven als houten klazen stuntelen. We probeerden even een stukje bergaf, maar na een paar serieuze crashes bleven we maar op ons vlakke stuk heen en weer gaan. Kortom: veel leut (en leedvermaak van onze kinderen) maar weinig vooruitgang. Er is alleszins geen groot langlaufer aan ons verloren gegaan.

We probeerden in ISO-Syöte zowel in het hotel als bij de firma Syötteen Eräpalvelut Oy (http://www.syotteenerapalvelut.fi/inenglish/index_english.html, recht tegenover het dalstation van de skipiste, op het gebouw staat 'Safaritalo', er is ook een restaurant) een sneeuwscooter zonder gids

te huren om een half dagje zelf op pad te gaan, dit bleek niet mogelijk. De scootertochten van het hotel waren te duur (min. 92 Euro per volwassene en 45 per kind), bij Safaritalo konden we voor 40 Euro per persoon een tocht van ca. 3 uur boeken, vertrek om 15 u.

We kregen opnieuw beschermde kledij, laarzen, handschoenen en helm (!) aangemeten. Het was bijna volledig donker toen we met een achttal scooters vertrokken, de rest van het gezelschap was een bonte bende Russen uit Sint-Petersburg. Onze zoon mocht tot zijn grote plezier rijden, gezien we alleen op privé-wegen reden (voor de openbare weg heb je ook voor een sneeuwscooter je rijbewijs nodig).

Door de geringe sneeuwval lag het mooie kronkelend parcours doorheen het bos er zeer hobbelig bij en werd het scooteren hard werken. We moesten ook door een paar serieuze greppels, waar de scooters aan het glijden gingen. Gelukkig kunnen die zeer veel hebben: gewoon zo recht mogelijk de helling op en gas geven. Door de vele hindernissen vorderden we behoorlijk traag en was het moeilijk om gelijkmatig te rijden.

Eindpunt was de husky-farm van de begeleider, een wat zielige bedoening met honden in hokken en aan kettingen, die een hoop kabaal maakten en ondanks de diepvriestemperatuur behoorlijk stonken. We werden naar een houten tentvormig gebouw geleid waar we thee en een gebakje kregen. De Russen begonnen volksliederen te zingen (wij moesten passen omwille van slecht geheugen en stem-alleen-geschikt-om-daken-te-ontbossen) en waren vol lof over Finland.

Op de terugweg reden we iets harder, bij het oversteken van een weg bleef één van de Russen met z'n scooter haperen en stakte de karavaan even. Daarna reden we in één ruk terug naar Iso-Syöte, ca. 45 minuten. Sneeuwscooteren is altijd tof, maar deze uitstap kon niet tippen aan wat we in Kiruna met Nils en Olav deden.

We huurden voor 20 Euro 2 'kicksleds' bij Safaritalo (uitleg en techniek: zie <http://www.stepslee.nl/welkom.html> , geef toe, 'stepslee' klink toch wat onnozel) die we meenamen de heuvel op naar ons verblijf. 's Avond gingen we ons hiermee nog wat amuseren door van een nabijgelegen helling naar beneden te razen.

Avondeten: opnieuw buffet in Hotel Iso-Syöte.

Dag 10 : donderdag 4 januari 2007

Ontbijtbuffet en nog wat stoeien met de slee. Daarna gingen we met de slee de heuvel naar beneden. De verlaten weg bleek net de geschikte helling te hebben om zonder gevaar goed te glijden. We leverden om 12 uur de sleetjes opnieuw in bij Safaritalo en wandelden opnieuw naar boven, dit keer langs het kortere maar knap steile wandelpad (start ca. 500 m van het dalstation, verlicht met lantaarnpalen).

We hadden om 15u de sneeuwschoentocht van het hotel geboekt. 36 Euro per volwassenen, 18 per kind. Vooraf geboekt via mail en reeds betaald. Opnieuw kregen we een 'safari-outfit' aan, met een paar moderne sneeuwschoenen, lichtgewicht en gemaakt van aluminium en rubber. Kleine kleedkamer, vrij warrige bedoening.

De groep bestond uit een dertigtal personen, onze vrouwelijke gids bleek nauwelijks Engels te kennen en was van het zwijgzame soort. Na een korte aanloop over paden gingen we in fors tempo de verse sneeuw tussen de bomen opzoeken aan de kant van de heuvel waar we nog niet geweest waren. Het was ondertussen beginnen sneeuwen en de duisternis viel snel. Na een korte pauze (met 'hot juice' en een cake) keerden we terug naar het hotel. Wie er zin in had kon toen nog mee met een extra trip, de helft van de groep haakte af en miste het tofste deel: we klommen helemaal naar de top van het heuvel en daalden een steile helling met diepe verse sneeuw af. Daarna klauterden

we hijgend terug naar boven. Best toffe tocht, maar voor wat het maar was toch wel heel duur. Nadien was het inpakken voor de terugtocht. Avondeten: buffet in het hotel.

Dag 11 : vrijdag 5 januari 2007

Het heeft de ganse nacht gesneeuwd, als afscheid krijgen we een flink sneeuw tapijt. We moeten vroeg uit bed, er wacht ons een lange reisdag terug naar België.

Grappig: als we toekwamen zette de lijnbus ons af aan het hotel, voor de terugreis blijkt de dichtst bijgelegen halte onderaan de heuvel te liggen, zo'n 5 km van ons verblijf.

Om een zeer vroege wandeltocht uit te sparen hebben we de avond tevoren een taxi besteld die ons om 6u30 aan het hotel komt oppikken.

We belden eerst zelf maar lukten er niet in ons verstaanbaar te maken (Engels blijkt in Finland dus niet zo courant te zijn), uiteindelijk regelde de behulpzame receptioniste van het hotel de taxirit voor ons.

We zijn ruim op tijd aan de bushalte aan het dalstation van de skilift (Romekievari Inn, stopplaats op de weg recht tegenover 'Safaritalo').

Donkere busrit naar Oulu, we verorberen ondertussen half slapend ons ontbijt.

In Oulu moeten we in het station nog de reservatie-vouchers die we van Bureau Scandinavië gekregen hebben omwisselen voor reservatie-tickets. Dit verloopt vlot, alles blijkt reeds klaar te liggen.

De trein voor Helsinki staats reeds klaar, een supermodern IC-gevaarte. De terugrit is behoorlijk saai, na een uurtje rijden verdwijnt de laatste sneeuw en rijden we door een eentonig groen en nat landschap.

De laatste pagina's van onze boeken moeten eraan geloven.

In Helsinki nemen we de Finnair City bus (platform 30 nabij het treinstation, bushaltes aangegeven vanaf het station). Een half uurtje goed doorrijden tot de luchthaven kost ons 10.4 Euro (volwassen 5.2 Euro, kinderen gratis). Afstappen aan laatste halte, terminal T2 voor internationale vluchten. Probleemloos inchecken op de compacte luchthaven, daarna eten we nog lekker in het restaurant tegenover gate 29 (ca. 60 Euro voor vier).

De terugvlucht zit behoorlijk vol, met veel kwetterende kinderen. We komen een kwartiertje na schema aan in Zaventem, het einde van een zeer boeiende winterreis.

Varia

Het klimaat:

We maakten een 'warme' winter mee, de laagste temperatuur die we maten was -8°C . Het kan er gerust -20 tot -30°C worden.

Er was ook duidelijk minder sneeuw en ijs dan in een koudere winter.

Vergeet dus maar het idee dat in de winter gans Scandinavië altijd onder een dik pak sneeuw ligt: in het Z was het even groen als in België.

In het N (gebied rond de Noordpoolcirkel) komt de zon in het putje van de winter niet boven de horizon, bij heldere hemel is er gedurende vijf uur 'zichtbaar licht', een diffuus blauw licht met rode accenten, bijzonder fotogeniek. Bij bewolkte hemel krijg je een grijsblauwe schemer voorgeschoteld. Reken er dus op dat het buiten deze periode (ca. 9u30 tot 14u30) volledig donker is.

In de dorpen zijn de wandelpaden meestal goed verlicht. Zeker eigen verlichting (koplampen zijn het handigst) en b.v. een reflecterende armband of een rood knipperlicht voor de veiligheid meenemen.

Deze 'donkere dagen' stoorden ons in feite niet, blijkbaar raak je dat snel gewoon. Wel leek ons slaapritme achteraf wat in de war.

Kledij en bagage

We droegen 2 grote en 2 kleine rugzakken. De twee kleine gebruikten we als dagrukkzakken, er was voldoende ruimte voor voedsel en drank voor een dag en voor handschoenen, sjaals en mutsen, fotomateriaal en wat lectuur.

In de grote rugzakken stopten we onze lakens, kledij, boeken, toiletmateriaal en de rest van het voedsel (we zorgden dat we steeds wat reserve bijhadden). Kledij zat per persoon in een afzonderlijke plastic zak, zodat we snel de rugzakken konden leegmaken en pakken.

Als kledij namen we zoveel mogelijk 'lagen' mee, die we als het heel koud was allemaal boven elkaar aantrokken.

Onmisbaar zijn:

- * een deftige waterdichte jas
- * waterdichte broek
- * waterdichte handschoenen
- * waterdichte wandelschoenen.
- * muts
- * beschermende gezichtscreme en dito lippenstift, om je te beschermen tegen de droge koude.
- * zonnebril (mocht je het geluk hebben de combinatie zon - sneeuw mee te maken).
- * verlichting (b.v. koplamp, het is het grootste deel van de dag donker)

Als je meedoet aan een georganiseerde activiteit krijg je steeds een volledige set kledij, daar hoef je dus niets speciaal voor mee te nemen.

Om een idee te geven: onze grote rugzakken wogen 17 en 11 kg, de twee dagrukkzakken ca. 5 kg.

Duur zeker?

Daar is maar één eerlijk antwoord op te geven: ja.

Veel zaken zijn in Scandinavië duurder dan in België, ook b.v. voedsel.

Een paar tips om het wat geld te sparen:

- * drink geen alcoholische dranken (bier, wijn, sterke drank, het is allemaal zeer duur)
- * drink water (van de kraan). Dat kan je ook in restaurants overal gratis krijgen bij het eten. Andere drankjes zijn behoorlijk duur, reken op 3 Euro voor een cola.
- * hotels zijn soms schrikwekkend duur (reken op 100 Euro voor een tweepersoonskamer), goedkope alternatieven zijn de jeugdherbergen (zijn echter wel soms dicht in de winter) en de 'hutten' op de campings. Deze laatste zijn dikwijls zeer comfortabel en vrij goedkoop (we betaalden overal ca. 70 Euro per nacht) en bijna overal de ganse winter open. De verwarming blijft continu

aanstaan, het is dus overal lekker warm als je binnenkomt. Nadeel voor rugzakreizigers is dat de campings dikwijls een eind van het station verwijderd zijn.

* probeer wat voedingswaren vanuit België mee te nemen

* boek georganiseerde uitstappen bij kleine lokale organisatoren en niet bij reservatie van je logies. Elke organisator heeft wel een eigen website, alleen is deze soms alleen beschikbaar in de originele taal en dus moeilijk bruikbaar bij je voorbereiding.

* eten en drinken kan je op alle lange-afstandstreinen, is echter vrij duur en er is maar een beperkte keuze. Wij namen dikwijls zelf ons eten mee op de trein.

* nabij trein- en busstations kan je dikwijls goedkope eetgelegenheden vinden, wel voornamelijk hamburgers, worsten, frietjes, pizza's.

* eet 'wat de pot schaft'. Dagschotels en eenvoudige gerechten kan je in restaurants dikwijls verrassend goedkoop eten.

* lunch is dikwijls goedkoper dan avondeten. Je verprutst dan natuurlijk wel een uur kostbaar daglicht...

* in ski-oorden kan je dikwijls terecht voor goedkope buffetten (ook in de zomer, zoals we vroeger vaststelden)

* vluchten zo vroeg mogelijk boeken

* neem zelf je lakens, kussenslopen en handdoeken mee: in goedkope logies moet je deze steeds huren, dit zou ons op sommige plaatsen met 1 overnachting meer gekost hebben dan de overnachting zelf!

Belgen gezien? Veel toeristen?

Op het openbaar vervoer zagen we zo goed als geen toeristen. Ter plaatse wat er overal vrij veel volk op de been, velen vliegen wellicht rechtstreeks naar hun bestemming (binnenlandse vluchten zijn in Scandinavië duur, een overzicht van low cost maatschappijen:

<http://www.europe.org/lowcostairlines2.html> en

<http://www.cph.dk/CPH/UK/MAIN/Before+Departure/Low+Fare+Tickets/Low-cost+carriers+A-Z.htm>).

Er zijn heel wat nationaliteiten op de been (wij zagen Australiërs, Nederlanders, Japanners, Russen,...) wat voor plezierige ontmoetingen kan zorgen. In Finland ontmoetten we ook een Belgisch gezin.

Velen trekken wellicht naar de regio van Rovaniemi, huis van de kerstman (we waren daar een paar jaar terug in de zomer, toen leek die hele cinema ons vooral ergerlijk, en het landschap was zowat het saaiste dat we in Finland zagen).

Info vinden, reisgidsen: internet is een goudmijn, met de vertrouwde hulp van Google kan je over zowat alles zeer gerichte info vinden (probeer je zoektermen zo specifiek mogelijk in te geven, tik b.v. de naam van een dorp in). Wegens te zwaar namen we geen reisgids mee, we verzamelden wel plattegronden van de steden waar we een trein of bus moesten nemen of bleven overnachten (vooraf per mail aangevraagd bij lokale toeristische diensten). Deze bleken vrij onmisbaar te zijn: de steden hebben vaak een dambord-grondplan, waarbij alle straten op elkaar lijken en oriëntatie moeilijk is. Het was ook telkens donker als we naar ons logies stapten. Hotels hebben vaak een eigen ophaaldienst waar men je aan het station komt oppikken. We zagen ook veel mensen een taxi nemen. Onze 'avondwandeling' was voor ons een plezier na een dagje treinzitten.

Sterke punten:

- * Sublieme winter-beleving
- * De schitterende Noord-Scandinavische landschappen zijn nog mooier met sneeuw erop
- * Rondtrekken met het openbaar vervoer gecombineerd met stappen met de rugzak is ons heel goed bevallen, ook voor de kinderen. Zo geraakt er ook nog eens een boek uitgelezen.
- * Logies waren dik in orde
- * Buiten een tijdelijke dip op nieuwjaarsdag vonden onze kinderen dit een heel toffe reis, onze dochter (11) kon haar pret niet op met zoveel sneeuw, onze zoon (13) vond vooral de lange voettocht in Finse en de sneeuwscootertochten de max.
- * Scandinaviërs zijn wat stroef, maar over het algemeen vriendelijk, eerlijk, behulpzaam en stipt.
- * Deze landen zijn ook bijzonder veilig om in rond te trekken
- * Zeer fotogeniek winterlicht

Nadelen:

- * Duur, maar dat weet je natuurlijk vooraf
 - * Nieuwjaar in een sober huisje op een camping viel onze kinderen grof tegen
 - * Geen noorderlicht gezien, de weinige nachten dat de hemel niet bewolkt was zagen we niets. We spraken met een koppel Nederlanders die een 'northern light tour' met de sneeuwscooter meegedaan hadden, zij hadden een paar flitsen gezien, meer niet.
 - * We hadden graag eens de extreme koude meegemaakt
 - * Voor ons mocht er nog een pak meer sneeuw gelegen hebben
- Tja, het weer heb je natuurlijk niet in de hand. Wellicht het je er in februari-maart meer kans op streng winterweer.